

2019

Závěrečná správa

Rozvoj pamět'ových a fondových inštitúcií
a obnova ich národnej infraštruktúry

Závěrečná správa

Rozvoj pamät'ových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry

PREDKLADÁ

Ing. Karol Mitrík, predseda
Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Bratislava, marec 2020

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK.....	4
ZOZNAM TABULIEK.....	5
ZOZNAM GRAFOV.....	5
ZOZNAM PRÍLOH.....	5
ZHRNUTIE	6
<i>Obdobie udržateľnosti – päť rokov po ukončení projektu (do roku 2021).....</i>	<i>6</i>
ÚČEL KONTROLNEJ AKCIE.....	8
1 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE.....	8
2 ZISTENIA A ODPORÚČANIA.....	8
2.1 REALIZÁCIA PROJEKTOV.....	8
2.1.1 Časový a finančný rámec.....	9
2.1.2 Plnenie merateľných ukazovateľov.....	9
2.1.3 Kontrolný systém projektov.....	10
2.2 UDRŽATELNOSŤ PROJEKTOV.....	10
2.2.1 Plnenie merateľných ukazovateľov počas doby udržateľnosti.....	11
2.2.2 Financovanie projektov v dobe udržateľnosti.....	11
<i>Úložiská dát a ich kapacita.....</i>	<i>12</i>
<i>Dostatok pracovných miest.....</i>	<i>12</i>
2.2.3 Projekty a verejnosť.....	13
2.2.4 Nevyhnutnosť stratégie po roku 2021.....	13
ODPORÚČANIA	14
2.3 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU.....	14
3 TÍM KONTROLÓROV	14
ZÁVER	15
KONTAKTY	15

ZOZNAM SKRATIEK

SKRATKA / SKRÁTENÉ POMENOVANIE	VÝZNAM
CAIR	Centrálna aplikačná infraštruktúra a registratúra: projekt na sprístupňovanie zdigitalizovaných objektov verejnosti; realizovalo ho Národné osvetové centrum v Bratislave.
autorský zákon	Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon.
COV	celkové oprávnené výdavky
digitalizácia	Snímanie a premena fyzických kultúrnych záznamov do digitálneho tvaru na účely ich archivácie.
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
IT	informačné technológie
kultúrne dedičstvo	Kultúrne dedičstvo je v Slovenskej republike legislatívne ošetrené v zákone o ochrane kultúrneho dedičstva 91/2001, v zákone o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty č. 115/1998, v zákone o ochrane pamiatkového fondu 49/2001, zákone o knižniciach 183/2000, v zákone o archívoch a registratúrach 395/2002.
Lisabonská stratégia	Lisabon, 2000. Základným deklarovaným cieľom Lisabonskej stratégie je urobiť z EÚ najkonkurencieschopnejšiu a najdynamickejšiu poznatkovo orientovanú ekonomiku sveta, schopnú trvalo udržateľného rastu, s väčším množstvom pracovných miest a väčšou sociálnou súdržnosťou.
LITA	Slovenská literárna agentúra; občianske združenie autorov, zastupuje slovenských a zahraničných autorov pri výkone ich autorských práv.
MK SR, ministerstvo	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
Múzeum SNP	Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
NFP	nenávratný finančný príspevok
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
NOC	Národné osvetové centrum v Bratislave. Je teoretickým, koncepčným, výskumným, informačným, výchovno-vzdelávacím, edičným a organizačným rezortným pracoviskom pre rozvoj a skvalitňovanie kultúry v miestnych podmienkach.
obchodne nedostupné diela	Slovesné diela vyjadrené v písomnej forme, ktoré sú autorskoprávne chránené, ale už nie sú dostupné v tradičných obchodných prevádzkach. Zároveň tieto diela musia byť uložené v knižnici, archíve alebo múzeu a zapísané vo verejne prístupnom zozname obchodne nedostupných diel, ktorý vedie Slovenská národná knižnica.
odporúčania EK	Odporúčania Európskej komisie o digitalizácii kultúrneho materiálu, jeho dostupnosti on-line a o uchovávaní digitálnych záznamov z rokov 2006, 2011.
PFI, inštitúcia	Pamäťové a fondové inštitúcie; inštitúcie, ktoré spravujú zbierky a archívy kultúrnych objektov (múzeá, galérie, knižnice, archívy, pamiatkové fondy, filmové fondy a pod.).
PÚ SR	Pamiatkový úrad Slovenskej republiky v Bratislave
SNG	Slovenská národná galéria v Bratislave
SNK	Slovenská národná knižnica v Martine
štandardy najvyšších kontrolných inštitúcií	Medzinárodné štandardy najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI 100 – Základné princípy kontroly verejného sektora, ISSAI 400 – Základné princípy kontroly súladu, ISSAI 300 – základné princípy kontroly výkonnosti)

ŠVK	Štátna vedecká knižnica v Prešove
VO	verejné obstarávanie
ŽoP	žiadosť o platbu

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1: Využitie úložiska dát.	12
--	----

ZOZNAM GRAFOV

Graf č. 1: Počet versus objem VO v rámci realizovaných projektov v percentách.....	9
Graf č. 2: Štruktúra preplatených oprávnených výdavkov.	9
Graf č. 3: Počet zdigitalizovaných objektov, v prípade NOC počet zverejnených digitálnych objektov.	10
Graf č. 4: Štruktúra výdavkov v období udržateľnosti.	11
Graf č. 5: Počet vstupov/užívateľov v on-line katalógu SNK a na webe umenia v SNG do 30. júna 2019.	13
Graf č. 6: Návštevnosť portálu Slovakia.	13

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1: Informácia o kontrolovaných projektoch digitalizácie.	16
Príloha č. 2: Merateľné ukazovatele výsledku kontrolovaných projektov – fáza realizácie projektov.	18
Príloha č. 3: Merateľné ukazovatele dopadu kontrolovaných projektov – fáza udržateľnosti projektov.....	19

ZHRNUTIE

Digitálne technológie sú v dnešnej dobe každodennou súčasťou života všetkých vrstiev spoločnosti a prenikli aj do oblasti kultúry. Samotná digitalizácia a spravovanie kultúrneho dedičstva vychádza z Lisabonskej stratégie a odporúčaní EK a je jednou z investičných priorít štrukturálnych a investičných fondov EÚ.

Aj preto NKÚ SR zaradil do plánu kontrolnej činnosti kontrolnú akciu, ktorou **preveril dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov** pri realizácii národných projektov digitalizácie kultúrneho dedičstva a **zmapoval fungovanie projektov v dobe udržateľnosti** (t. j. päť rokov po ich ukončení) v nadväznosti na ich financovanie, plnenie merateľných ukazovateľov a **ďalšie vízie rozvoja do budúcnosti**.

V rokoch 2011 – 2015 deväť organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR zrealizovalo dvanásť digitalizačných národných projektov, v celkovej schválenej sume vyše 205 mil. eur. Národné projekty boli financované z Operačného programu Informatizácia spoločnosti, Prioritná os 2 Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry. **NKÚ SR preveril šesť projektov v celkovej čerpanej sume oprávnených výdavkov cca 108,3 mil. eur, čo bolo vyše 52 % z celkovej sumy všetkých schválených žiadostí o NFP.** Cieľom projektov bolo skvalitnenie systémov získavania, spracovania, ochrany a využitia digitálneho obsahu v kultúrnej oblasti; ako aj modernizácia a dobudovanie infraštruktúry PFI na národnej úrovni.

Pri kontrole realizácie projektov **neboli zistené porušenia vybraných ustanovení zmlúv o poskytnutí NFP týkajúcich sa predmetu kontroly**. Aj napriek tomu možno poukázať na niektoré skutočnosti a fakty, ktoré realizáciu projektov a ich ďalšie pokračovanie ovplyvnili.

Tovary a služby pre nosné aktivity projektov centrálné obstarávalo MK SR, jednotlivé inštitúcie obstarávali cca 31 % objemu z celkovej sumy zrealizovaného VO. Každý projekt si vyžiadal vyše desiatky VO. Mnohé z nich boli natoľko komplikované, že si vynútili posun termínov na ukončenie aktivít projektov. **Časové posuny boli zmluvne ošetrené, neboli prekročené a neohrozili naplnenie merateľných ukazovateľov**, najmä plánovaný počet zdigitalizovaných objektov. Dokonca tak pre niektoré inštitúcie vznikol väčší časový priestor na implementáciu projektov.

Všetky stanovené merateľné ukazovatele výsledku (vo fáze realizácie projektov) **boli splnené**. PFI vyberali ukazovatele z vopred daného zoznamu, **nemohli si zvoliť ukazovatele vlastné, ktoré by boli pre samotný projekt vhodnejšie a mali väčšiu vypovedaciu schopnosť**. Napríklad ukazovatele nezachytali proces prípravy a ošetrovania jednotlivých objektov na digitalizáciu, pričom táto etapa bola časovo náročnejšia a komplikovanejšia než samotná digitalizácia.

Zmluvné oprávnené obdobie pre výdavky bolo dodržané. **Nedošlo k prekročeniu zmluvnej ceny**, čerpanie prostriedkov dosiahlo takmer 95 % COV projektov. Nebol zistený vznik čistého príjmu, ktorý by bolo potrebné vrátiť.

Predpoklad vzniku neoprávnených výdavkov sa síce potvrdil, ale nie vo významnom rozsahu, a neohrozil schopnosť napĺňať merateľné ukazovatele projektov, či ich časový harmonogram. Neoprávnené výdavky zistené administratívnymi kontrolami predstavovali na úrovni PFI 0,18 % a voči kapitole MK SR 2 % celkových výdavkov kontrolovaných projektov. Dosiahnutá chybovosť neprekročila stanovenú hranicu významnosti.

Všetky monitorovacie správy projektov boli predložené v stanovenom termíne. Majetok najvyššej hodnoty bol preverený fyzickou obhliadkou, pričom nebolo zistené, že by neslúžil svojmu účelu. Realizované výdavky projektov neboli osobitne kontrolované útvarmi vnútornej kontroly, no percento zistených neoprávnených výdavkov na úrovni PFI naznačuje primerané nastavenie interných kontrolných procesov.

Obdobie udržateľnosti – päť rokov po ukončení projektu (do roku 2021)

Projekty digitalizácie zatiaľ **prispeli k vytvoreniu 141 nových pracovných miest** (ku koncu udržateľnosti to má byť 144 miest). Vďaka nim boli vytvorené špecializované pracoviská, vznikli nové profesijné špecializácie v oblasti správy databáz. Rozšírili sa poskytované služby verejnosti. Pre pokračovanie projektov je potrebné, aby **boli pracovné miesta zachované aj po udržateľnosti projektov**; podľa PFI je súčasný počet pracovných miest pre ďalšie fungovanie projektov dostatočný (len PÚ SR požaduje navýšenie o dvoch a ŠVK o jedného zamestnanca).

Ukazovateľ *počet novovytvorených pracovných miest* bol spoločný pre všetky PFI, osobitne bol stanovený počet miest obsadených mužmi a osobitne ženami. **Ukazovateľ celkový počet vytvorených pracovných miest bol takmer vo všetkých PFI k 30. júnu 2019 naplnený**, okrem SNK, kde namiesto plánovaných 73 miest bolo zatiaľ vytvorených 68 miest, čo predstavuje 93-percentné plnenie. Príčinou je prirodzená fluktuácia zamestnancov, nedostatok odborníkov na špecializované pozície a nedostatok kvalifikovaných uchádzačov na IT pozície.

Problematické bolo zabezpečiť zamestnanie mužov a žien v stanovenom rodovom pomere, na čo upozorňovali aj monitorovacie správy projektov. Nebolo totiž možné ovplyvniť, kto sa dostaví na výberové konanie. Pre výber bola podstatná najmä požadovaná odborná prax a zručnosti uchádzačov, v pozíciách zahŕňajúcich manipuláciu s ťažkými bremenami aj dostatočná fyzická sila. Preto nebol tento pomer zatiaľ plnený (okrem projektov v ŠVK a v NOC).

Na pokračovanie aktivít projektov a ďalší rozvoj digitalizačných pracovísk, budovanie databáz a dátových úložísk sa v rokoch 2015 – 2021 počíta s objemom 64,5 mil. eur zo zdrojov štátneho rozpočtu. Najvyššiu položku výdavkov s vyše polovičným podielom, až 58 % predstavuje údržba a prevádzka technológií spolu s aplikačnou podporou a aktualizáciou softvéru. Táto položka tvorí aj najvyšší podiel predpokladaných prostriedkov na rok 2022, takmer 55 % z odhadovanej sumy 12,9 mil. eur.

Je teda zrejmé, že **nakúpené technológie boli aj budú na servis a údržbu finančne veľmi náročné**. Pravidelné prehliadky, aktualizácie, revízie, ako aj ďalší rozvoj IT infraštruktúry sú však potrebné, bez nich nebude zabezpečená plynulá prevádzka pracovísk. **Nevyhnutné budú investície do rozširovania kapacít úložísk dát**, ktoré napr. v NOC je využité už na vyše 99 %.

Keďže použitie vlastných prostriedkov PFI na pokračovanie projektov je minimálne, **zodpovednosť je kladená hlavne na štátny rozpočet**. Nemožno očakávať, že prostriedky z európskych zdrojov v nasledujúcom programovom období vykryjú potreby financovania. EK už avizovala, že bude nevyhnutné zabezpečiť digitalizáciu predovšetkým prostredníctvom financovania inštitúcií, ktoré digitálnu infraštruktúru prevádzkujú a spravujú. **Preto je viac než žiadúce, aby boli tieto výdavky vopred reálne zmapované a aby sa s nimi v rozpočte kapitoly MK SR opätovne počítalo**.

Zdigitalizované objekty boli zverejňované na portáli Slovakia, no pre verejnosť boli viditeľné len autorskoprávne voľné diela. **Zo zverejnených cca 1,7 mil. objektov bolo vo februári 2020 voľne prístupných vyše 86 tis. objektov**, čo predstavuje niečo cez 5 %. Pokusom o nastavenie mechanizmu zabezpečujúceho výkon autorských a s nimi súvisiacich práv za šírenie tzv. obchodne nedostupných diel na portáli Slovakia bola hromadná licenčná zmluva medzi NOC, SNK a literárnou agentúrou LITA, od ktorej však LITA odstúpila a **zmluva sa tak nerealizovala**. **Problematika šírenia zdigitalizovaných formátov chránených autorských diel tak zostáva nedoriešená**, ale naliehavá.

Návštevnosť portálu stále rástla, verejnosť ho vnímala veľmi pozitívne a prejavovala záujem o tento druh informácií. Používatelia vyzdvihovali prehľadnosť, moderný dizajn a dobré spracovanie stránky, rezervy boli v kategorizácii obsahu a možnostiach filtrovania. Využitie digitálneho obsahu je široké, napr. na propagáciu krajiny, pri odborných činnostiach v oblasti kultúry, vedy a výskumu; v oblasti školstva aj ako podporný prvok pri alternatívnom on-line vzdelávacom procese, najmä v prípadoch dlhodobej výluky vyučovania.

PFI nemali vypracovanú žiadnu oficiálnu stratégiu na využívanie výsledkov digitalizácie po udržateľnosti. Keďže sa v budúcnosti predpokladá pokračovanie projektov, bolo by pre trvalé a systematické financovanie ďalšieho fungovania digitálnych zbierok viac než **žiadúce vypracovať ucelenú rezortnú stratégiu na obdobie po roku 2021**. Bude potrebné riešiť (1) obstaranie nových technických zariadení vrátane hardvéru a softvéru a (2) oblasť právneho rámca na vysporadúvanie nárokov autorov/dedičov za použitie a šírenie diel v digitálnom priestore.

Pri spúšťaní týchto projektov prevládali obavy z pohľadu realizácie aktivít. **Kontrola NKÚ SR poukázala na zmysluplné čerpanie prostriedkov EÚ**, aj s pridanou hodnotou vytvorenia trvalých pracovných miest v nových špecializáciách. Práve **tieto projekty výrazne napomohli posunúť PFI a celú kultúrnu oblasť na ďalšiu úroveň** a rozšírili tak možnosti otvorenej komunikácie interaktívnymi a reprezentatívnymi prvkami, čím môže Slovensko konkurovať ostatným štátom v realite digitálnej Európy.

ÚČEL KONTROLNEJ AKCIE

Účelom kontrolnej akcie bolo preverenie všeobecne záväzných právnych predpisov pri realizácii projektov digitalizácie kultúrneho dedičstva, v nadväznosti na ich hospodárnosť a účinnosť. Kontrolované obdobie bolo od dátumu vyhlásenia výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie NFP v roku 2011 až do ukončenia projektu vrátane fázy udržateľnosti projektu, t. j. päť rokov od jeho ukončenia. **Dôraz bol kladený najmä na fázu udržateľnosti projektu**, jeho financovanie, plnenie merateľných ukazovateľov a na ďalšie vízie rozvoja digitalizácie kultúrneho dedičstva.

Predmetom kontroly bolo zhodnotiť projekty digitalizácie na základe zmluvy o poskytnutí NFP; analyzovať vecnú realizáciu projektov na základe časových, finančných údajov a merateľných ukazovateľov; posúdiť finančné a personálne zabezpečenie projektov vo fáze udržateľnosti v nadväznosti na ich ďalšie pokračovanie.

1 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE

Kontrolná akcia sa realizovala v súlade so zákonom NR SR č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a so štandardmi ISSAI 100, 300 a 400, ktoré vychádzajú zo základných princípov medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií.

Kontrolná akcia bola vykonaná ako kontrola súladu s prvkami výkonnosti. Na posúdenie boli použité vybrané ustanovenia zmluvy o poskytnutí NFP týkajúce sa predmetu kontroly. Po dobe udržateľnosti boli brané do úvahy plány a potreby PFI na ďalšie využitie realizovaných projektov.

Bol uplatnený prístup detailného preverovania vybraných dokladov s využitím techniky pozorovania, preskúmania a riadených rozhovorov. Výber kontrolovanej vzorky bol založený na úsudku kontrolóra (evidencia nadobudnutého majetku a jeho fyzická obhliadka). Za významné sa považovali nasledovné zistenia: nesúlad so zmluvou o NFP a nesplnenie merateľných ukazovateľov, nevyužívanie nákupnej techniky; v prípade vzniknutých neoprávnených výdavkov ich suma presahujúca 2 % celkových výdavkov projektov.

Projekty digitalizácie kultúry, ktoré boli preverené počas kontrolnej akcie (podrobnejšia charakteristika je uvedená v prílohe č. 1.):

- **Digitálne múzeum** Múzeum Slovenského národného povstania, Banská Bystrica
- **Digitálny pamiatkový fond** Pamiatkový úrad, Bratislava
- **Digitálna galéria** Slovenská národná galéria, Bratislava
- **Digitálna knižnica a digitálny archív** Slovenská národná knižnica, Martin
- **Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry** Štátna vedecká knižnica, Prešov
- **Centrálne aplikačná infraštruktúra a registratúra** Národné osvetové centrum, Bratislava

2 ZISTENIA A ODPORÚČANIA

2.1 REALIZÁCIA PROJEKTOV

Jedným z hlavných cieľov projektov bola digitalizácia kultúrnych objektov, teda digitalizácia obsahu knižničných a archívnych fondov, pamiatkového fondu, múzejných zbierok a iných zbierkových predmetov materiálnej aj nemateriálnej povahy, ako aj zabezpečenie ich archivácie a **sprístupnenia ostatným užívateľom**. K tomu neodmysliteľne patrilo aj vybudovanie funkčnej infraštruktúry vrátane rozšírenia technických kapacít.

Zmluvy o poskytnutí NFP boli uzavreté medzi MK SR ako poskytovateľom a príslušnými PFI ako prijímateľmi, pričom ministerstvo poskytlo 100 % z COV na realizáciu aktivít projektov. Kontrolou zverejnenia zmlúv a prislúchajúcich dodatkov neboli zistené žiadne nedostatky.

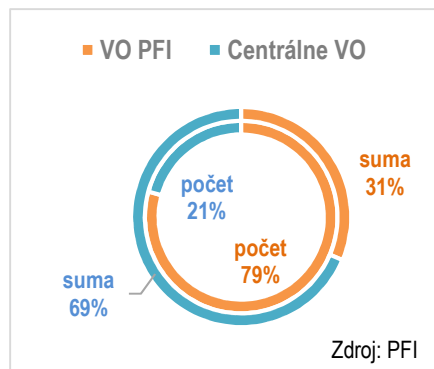
Projekty digitalizácie kultúrnych objektov boli previazané na ďalšie dva národné projekty: projekt **Centrálne dátový archív** (realizovaný Univerzitnou knižnicou), ktorý umožňuje dlhodobú archiváciu údajov; projekt **Centrálne aplikačná infraštruktúra a registratúra** (realizovaný NOC), prostredníctvom ktorého sa digitálny obsah sprístupňuje verejnosti. Práve tieto dva projekty vytvárajú centrálnu infraštruktúru pre rezort kultúry.

Samotná digitalizácia sa vykonávala nielen v sídle žiadateľov, ale aj v iných lokalitách, v ktorých boli kultúrne objekty trvalo umiestnené. Realizovala sa internými digitalizačnými tímami a externými spoločnosťami dodávateľským spôsobom.

2.1.1 Časový a finančný rámec

Samotnej realizácii digitalizácie predchádzalo obstaranie potrebných tovarov a služieb pre všetky zúčastnené inštitúcie v celkovom objeme viac ako 93 mil. eur s DPH. Spolu sa realizovalo 82 prípadov VO, z nich 17¹ centrálné riadilo ministerstvo (v objeme 64 mil. eur). Zvyšných 65 VO (v objeme 29 mil. eur) si riadili inštitúcie vlastnými zamestnancami alebo prostredníctvom externej spoločnosti.

Graf č. 1: Počet versus objem VO v rámci realizovaných projektov v percentách.

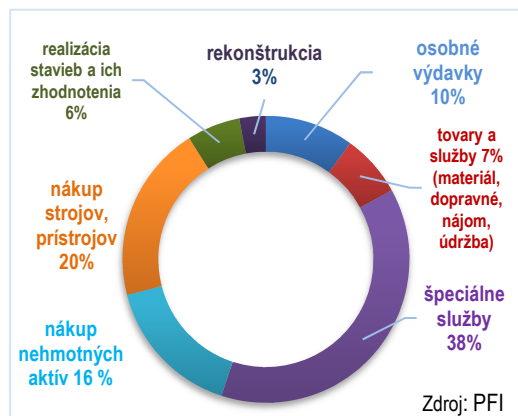
Vysoké počty komplikovaných VO na zabezpečenie jednotlivých aktivít projektov indikovali ohrozenie splnenia časových harmonogramov. K posunu termínov, najmä termínov fyzického ukončovania projektov (ich aktivít), aj reálne dochádzalo. Posuny boli spôsobené najmä externými udalosťami, na ktoré nemali PFI žiadny dosah, či inými objektívnymi príčinami. Išlo najmä o oneskorené podpisy realizačných zmlúv pri centrálnom VO, opakovanie niektorých VO realizovaných PFI a viacnásobné kontroly procesov obstarávania, previazanosť na ďalšie realizované digitalizačné projekty a nedostatočnú pripravenosť spolupracujúcich partnerov.

Posuny termínov boli riadne zmluvne ošetrené a zo strany PFI dodržané. **Neovplyvnili schopnosť PFI naplňať schválené merateľné ukazovatele,**

najmä splnenie stanoveného počtu zdigitalizovaných objektov. Niektoré PFI vnímali tieto časové posuny pozitívne, pretože vznikal väčší časový priestor na realizáciu aktivít, čo prispelo k lepšej implementácii projektov.

COV projektov boli zmluvne vyčíslené na 114,3 mil. eur a ich **čerpanie dosiahlo takmer 95 %**. Z vyčerpanej sumy 108,3 mil. eur bolo vyše 75 % krytých prostriedkami z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, zvyšných 25 % prostriedkami zo štátneho rozpočtu.

Graf č. 2: Štruktúra preplatených oprávnených výdavkov.

Účelové použitie prostriedkov ukazuje graf č. 2. Najvyšší podiel prostriedkov, až 38 %, sa investoval do špeciálnych služieb, teda na prípravu a digitalizáciu objektov. Druhý najväčší podiel výdavkov 20 % tvorili nákupy strojov, prístrojov, zariadení a výpočtovej techniky. Tretí najväčší podiel výdavkov – 16 %, bol za nákup nehmotných aktív (softvéru).

Ani v jednom z projektov nebolo zistené prekročenie zmluvného oprávneného obdobia pre výdavky. Počas realizácie projektov nebol zistený vznik čistého príjmu, ktorý by bolo potrebné vrátiť. V účtovníctve boli výdavky na projekty vedené oddelene, finančné toky boli zaznamenávané na analytických účtoch priebežne, čím bol uľahčený proces overovania a kontroly.

Z projektov bol nadobudnutý, resp. zhodnotený majetok v celkovej obstarávacej cene 49,5 mil. eur, z čoho cca 36 % bol dlhodobý nehmotný majetok (softvér) a zvyšných 64 % bol dlhodobý hmotný majetok (išlo najmä o stavebné úpravy a samostatné huteľné veci – výpočtová technika, skenery, laboratórne vybavenie). Majetok bol poistený na základe centrálny poistnej zmluvy MK SR a v čase kontroly bol riadne vedený v účtovníctve, nebol prenajatý ani prevedený na tretiu osobu.

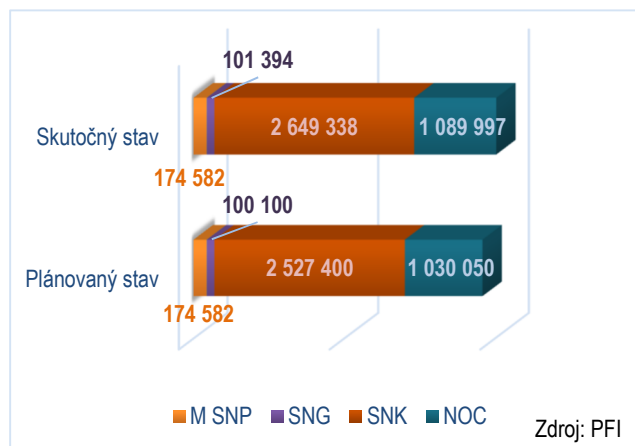
Majetok najvyššej hodnoty bol preverovaný fyzickou obhliadkou (napr. servery, diskové úložiská, skenery, mikroskopy, dopravné prostriedky), **pričom nebolo zistené, že by neslúžil svojmu účelu,** alebo že by došlo k podstatnej zmene projektov.

2.1.2 Plnenie merateľných ukazovateľov

Vecnú realizáciu projektov dokladuje plnenie merateľných ukazovateľov uvedených v prílohe č. 2. Porovnaním plánovaných a konečných hodnôt možno konštatovať, že všetkých 20 merateľných ukazovateľov výsledku bolo splnených.

¹ Ide o súčet prípadov, kedy PFI využili centrálna VO realizované MK SR.

Graf č. 3: Počet zdigitalizovaných objektov, v prípade NOC počet zverejnených digitálnych objektov.

Celkovo bolo oproti plánovanému počtu 3,8 mil. objektov zdigitalizovaných alebo zverejnených (t. j. umiestnených v systéme CAIR) spolu vyše 4 mil. objektov, čo predstavovalo plnenie na takmer 105 %.

Už pri predložení žiadosti o NFP bol žiadateľ povinný vybrať merateľné ukazovatele z daného zoznamu (ukazovatele výsledku vo fáze realizácie a ukazovatele dopadu vo fáze udržateľnosti). **PFI si nemohli zvoliť vlastné ukazovatele, ktoré by boli pre samotný projekt špecifickejšie, a mali by väčšiu vypovedaciu schopnosť.** Napríklad ukazovatele nezachytili proces prípravy a ošetrovania jednotlivých objektov na digitalizáciu, pričom táto etapa bola časovo náročnejšia a komplikovanejšia než samotná digitalizácia.

2.1.3 Kontrolný systém projektov

PFI ako prijímateľky NFP boli v čase realizácie aktivít a v čase udržateľnosti projektov povinné poskytovať monitorovacie správy. **Všetky monitorovacie správy projektov, či už priebežné, záverečné alebo následné, boli predložené v stanovených termínoch.**

Realizácia projektov bola mnohokrát kontrolovaná. Projekty kontroloval vládny audit 19-krát² a kontrolu na mieste vykonalo MK SR ako sprostredkovateľský orgán 18-krát. Úrad vlády Slovenskej republiky ako riadiaci orgán vykonával administratívnu kontrolu procesov VO uskutočňovaných PFI. Zo strany MK SR boli vykonané administratívne kontroly všetkých ŽoP, z pohľadu ich vecnej aj formálnej správnosti. Potenciálne podozrenia týkajúce sa procesov a nezrovnalostí v oblasti VO preveroval Úrad pre verejné obstarávanie.

Neoprávnené výdavky na úrovni PFI administratívne kontroly identifikovali vo výške 204 tis.³ eur, čo bolo 0,18 % celkových výdavkov kontrolovaných projektov. Neoprávnené výdavky evidované voči kapitole MK SR boli vo výške cca 2,2 mil.⁴ eur a tvorili 2 % celkových výdavkov kontrolovaných projektov. **Predpoklad vzniku neoprávnených výdavkov, ktorý sa javil ako rizikový pri spúšťaní projektov, sa síce potvrdil, ale nie vo významnom rozsahu a neohrozil schopnosť naplniť merateľné ukazovatele projektov.**

Kontrolami zistené nezrovnalosti v podobe neoprávnených výdavkov išli na ľarchu rozpočtov PFI alebo na ľarchu rozpočtu kapitoly MK SR. Ministerstvo na ich vysporiadanie viazalo finančné prostriedky z nevyčerpaných finančných zdrojov určených na podporu audiovizuálneho priemyslu, rozpočtovaných na rok 2017.

Realizované výdavky projektov neboli osobitne kontrolované útvarmi vnútornej kontroly, no percento zistených neoprávnených výdavkov na úrovni PFI naznačuje primerané nastavenie interných kontrolných procesov. Tieto by sa mali zachovať aj pri realizácii iných projektov, poprípade by mohli byť testované pre ďalšie zlepšovanie.

2.2 UDRŽATEĽNOSŤ PROJEKTOV

Projekty sa považovali za ukončené, ak sa skutočne zrealizovali všetky ich aktivity (fyzické ukončenie), prijímateľ NFP uhradil všetky výdavky a aj, naopak, prijímateľovi bola uhradená zodpovedajúca čiastka NFP (finančné ukončenie). Zrealizovanie projektov však neznamenalo ich stopnutie/zánik. **Momentom ukončenia realizácie projektov sa začalo päťročné obdobie udržateľnosti, ktoré plynie priebežne až do novembra 2021.**

Vybudovaná infraštruktúra na digitalizáciu a ochranu zbierkových predmetov sa používala naďalej aj počas udržateľnosti projektov, vrátane činností týkajúcich sa prípravy a reštaurovania kultúrnych objektov. Nadobudnuté technológie sa využívali nielen na plnenie úloh vyplývajúcich z projektov, ale slúžili aj na iné účely pre ostatné kultúrne inštitúcie.

V decembri 2016 bola na MK SR zriadená Ústredná pracovná skupina pre digitalizáciu, ako poradný orgán ministra, ktorej cieľom bolo zabezpečiť záväzné a jasné pravidlá počas doby udržateľnosti národných projektov a riešiť problematiku oblasti digitalizácie kultúrneho dedičstva. Do ukončenia kontroly sa uskutočnili dve stretnutia tejto skupiny.

² Ide o súčet vládnych auditov pri kontrolovaných projektoch; vládne audity vystupovali pod jedným identifikačným číslom, avšak sa realizovali naraz vo viacerých PFI.

³ Zdroj: MK SR

⁴ Zdroj: MK SR (suma sa vzťahovala na viaceré projekty).

2.2.1 Plnenie merateľných ukazovateľov počas doby udržateľnosti

Pre obdobie udržateľnosti projektov bolo určených 21 merateľných ukazovateľov, ktoré sa priebežne monitorovali a vyhodnocovali internou aj externou formou. K 30. júnu 2019 bolo z nich plnených 15. Kontrolný mechanizmus plnenia ukazovateľov jednotlivých PFI bol nastavený tak, aby sa priebežne riešili vzniknuté odchýlky. Možno ho hodnotiť ako dostatočný. Podrobnejšie údaje k merateľným ukazovateľom dopadu sú uvedené v prílohe č. 3.

Spoločným ukazovateľom pre všetky PFI bol určený **počet novovytvorených pracovných miest, osobitne bol stanovený počet miest obsadených mužmi a osobitne ženami**. Ukazovateľ celkový počet vytvorených pracovných miest bol vo všetkých PFI, okrem SNK, k 30. júnu 2019 naplnený. V SNK namiesto plánovaných 73 miest bolo zatiaľ vytvorených 68 miest, čo predstavuje niečo vyše 93 %. Príčinou bola prirodzená fluktuácia zamestnancov, no najmä nedostatok odborníkov na vysoko špecializované pozície chemickotechnologického zamerania a v oblasti IT.

Problématickým sa javilo zabezpečenie ukazovateľa v podobe **zamestnania mužov a žien v stanovenom rodovom pomere**; nebolo možné ovplyvniť, kto sa dostaví na výberové konanie. Pre výber bola podstatná požadovaná odborná prax a zručnosti uchádzačov, v pozíciách zahŕňajúcich manipuláciu s ťažkými bremenami aj dostatočná fyzická sila. Preto nebol tento pomer zatiaľ plnený (okrem projektov v ŠVK a v NOC).

Úlohou PFI bolo plniť nielen ukazovatele z projektov. Zodpovedajúce ciele boli stanované aj v ročných kontraktach s MK SR a boli prenášané do digitalizačných plánov PFI. **Porovnaním počtu plánovaných a skutočne pripravených a zdigitalizovaných objektov bolo zistené plnenie týchto plánov.**

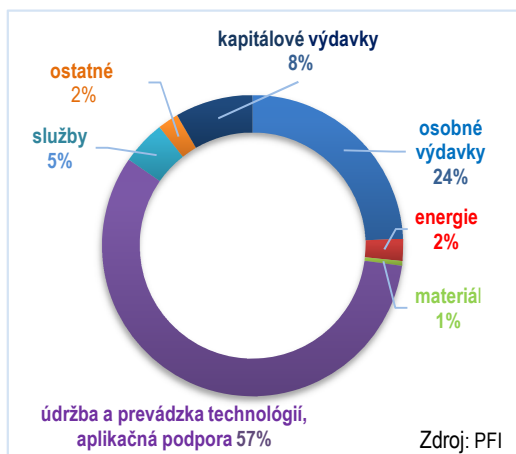
Podľa charakteru kultúrnych objektov nie všetky PFI vedeli odhadnúť dobu, ktorá bude potrebná na zdigitalizovanie všetkých svojich zbierkových predmetov či dostupných kultúrnych objektov. V SNK by zdigitalizovanie množstva monografií a významných periodík trvalo cca 15 rokov (v tom nie sú započítané unikátne zbierky Literárneho archívu SNK ani tituly obsahovo menej relevantných periodík); v SNG je odhadovaná digitalizácia nových akvizícií a archívu výtvarného umenia na dlhé roky. V PÚ SR dochádzalo k navyšovaniu pamiatkových objektov kontinuálne podľa toho, ako pribúdali počty národných kultúrnych pamiatok, pričom mnohé pamiatkové objekty treba opakovane digitálne dokumentovať. Múzeum SNP by po zdigitalizovaní svojho zbierkového fondu malo pokrývať narastajúci externý dopyt po službách v tejto oblasti.

2.2.2 Financovanie projektov v dobe udržateľnosti

Výdavky na digitalizáciu boli súčasťou rozpočtu MK SR pod programom 08S – Tvorba, šírenie, ochrana a prezentácia kultúrnych hodnôt. Objem finančných prostriedkov určených na zabezpečenie financovania udržateľnosti projektov bol schvaľovaný aj ako súčasť kontraktov medzi MK SR a príslušnou PFI. To znamená, že **udržanie projektov bolo financované účelovými dotáciami poskytnutými zo štátneho rozpočtu** (vrátane rozpočtových opatrení počas roka), ktoré boli určené priamo na ich fungovanie a pokračovanie.

Kontrola NKÚ SR zmapovala skutočne čerpané výdavky na projekty po ich fyzickom ukončení (od roku 2015 alebo 2016) až do 30. júna 2019. Od tohto dátumu po ukončenie doby udržateľnosti projektov (až do roku 2021), boli do úvahy brané odhadované výdavky PFI. **Predpokladá sa, že na chod projektov počas uvedeného obdobia budú poskytnuté finančné prostriedky vo výške 64,5 mil. eur.**

Graf č. 4: Štruktúra výdavkov v období udržateľnosti.

Štruktúra výdavkov v období udržateľnosti sa líši od štruktúry výdavkov počas realizácie projektov. Najvyššiu položku, s vyše polovičným podielom 58 %, by mala tvoriť údržba a prevádzka technológií vrátane aplikačnej podpory. Na osobné výdavky, teda najmä na mzdy pracovníkov, sa predpokladajú finančné prostriedky v objeme 24 % celkových výdavkov projektov v udržateľnosti. Kapitálové, t. j. investičné výdavky sa odhadujú vo výške 8 %. Zvyšok by mali byť výdavky na služby, energie, materiál či cestovné a nájom.

Údržba a prevádzka technológií bola zabezpečovaná najmä centrálnou zazmluvnenými servisnými a podpornými službami. V roku 2018 vyčísľilo MK SR len na ročné udržiavanie softvérového a hardvérového vybavenia sumu 5,6 mil. eur bez DPH⁵, čo predstavovalo cca 53 % čerpaných bežných výdavkov PFI v uvedenom roku. Vo výdavkoch za servisné služby významnú položku tvorili výdavky na údržbu a servis skenerov, najmä pri väčších projektoch.

⁵ Zdroj: MK SR.

Na rok 2022, po ukončení udržateľnosti, sa odhadujú celkové ročné výdavky týchto projektov v sume takmer 12,9 mil. eur⁶ (z toho 22 % na osobné výdavky a 55 % na softvér a hardvér a služby s tým spojené), teda v podobnej štruktúre ako počas udržateľnosti. Najvyššie výdavky by mali byť opäť za servisné služby a poskytovanie systémovej podpory, len v SNK sa predpokladajú vo výške 2,9 mil. eur a v Múzeu SNP 925 tis. eur ročne.

Je zrejmé, že servis, údržba a podpora na nakúpené technológie boli aj budú finančne veľmi náročné. Pravidelné prehliadky, aktualizácie, revízie a ďalší rozvoj IT infraštruktúry sú však potrebné, aby bola zabezpečená plynulá prevádzka fungujúcich pracovísk, a aby sa udržali pracovné miesta. Investície na projekty (reálne čerpané COV projektov) presiahli 108 mil. eur, aj preto **by sa PFI v spolupráci s MK SR mali snažiť o ich maximálne využitie v budúcnosti.**

Dodatočné finančné prostriedky budú potrebné pre NOC, na zabezpečenie nevyhnutného upgradu počtu serverových licencií na prezentáciu konvertovaných objektov (z počtu 5 mil. aspoň na 6 mil. ks). **Aktuálny stav sa blížil k stopercentnému využitiu a z pohľadu dlhodobej udržateľnosti by to mohlo spôsobiť prevádzkové problémy portálu Slovakiana.** Predpokladaná hodnota zákazky bola stanovená na cca 1,5 mil. eur bez DPH (cez 400 tis. eur už bolo poskytnutých ministerstvom).

Vzhľadom na výšku ročných rozpočtov PFI nie je reálne, aby tieto inštitúcie zvládali finančne kryť pokračovanie projektov, a preto **zodpovednosť za ďalšie financovanie sa kladie na štátny rozpočet.** V ňom by sa potrebné finančné prostriedky mali vyčleniť aj po ukončení obdobia udržateľnosti. Je to predovšetkým zodpovednosť ministerstva, ako zabezpečiť zdroje na plnenie cieľov a úloh vyplývajúcich zo stratégie digitalizácie, a tiež či využije možnosti ďalších dotačných zdrojov EÚ.

Je preto naliehavo žiaduce, aby boli výdavky na ďalšie zabezpečenie digitalizácie vopred reálne zmapované, a aby boli zahrnuté do rozpočtu kapitoly MK SR.

Dodatočné finančné prostriedky na uskladňovanie kultúrnych objektov, ktoré prešli digitalizáciou, neboli potrebné a ani sa v jednotlivých PFI, okrem SNK, do budúcnosti nepredpokladajú. SNK avizovala, vzhľadom na každoročné prírastky objektov písomného kultúrneho dedičstva, že kapacita úložných priestorov depozitu bude v najbližších rokoch úplne vyčerpaná.

Úložiská dát a ich kapacita

Archivácia zdigitalizovaných objektov sa vykonávala vo viacerých líniiach. Prvoradé bolo interné archivovanie v priestoroch PFI, v druhom slede sa riešili externé systémy Centrálného dátového archívu a CAIR. **Viacnásobné archivovanie zdigitalizovaných objektov má predovšetkým bezpečnostný význam** a je bežným štandardom v krajinách EÚ.

Tabuľka 1: Využitie úložiska dát.

Zdroj: údaje PFI.

PFI	typ úložiska	využitie v %
SNK	Úložiská (v počte 7) 321,38 TB	82,03
	Pásková knižnica	66,33
SNG	Úložisko dát	92
PÚ SR	DMZ server	68
M SNP	Úložisko dát	70 - 90*
NOC	Diskové úložiská (v počte 2)	99,61
ŠVK	Diskové pole	74

*Využitie kapacity závisí od požiadavky spolupracujúcich organizácií a od využitia tzv. dočasného úložiska.

Do roku 2021 **budú nevyhnutné investície do nového úložiska a diskov:** v SNG v predpokladanej sume 25 tis. eur; SNK predpokladá požiadavku vo výške 330 tis. eur na diskové pole; PÚ SR avizoval profylaxiu (preventívnu kontrolu) servera a jeho upgrade. Obstaranie nových diskových polí v sume 840 tis. eur požadovalo aj NOC, ktoré obdržalo písomný prísľub MK SR k uvoľneniu finančných prostriedkov v požadovanej sume, vo forme navýšenia kapitálových výdavkov v rozpočte inštitúcie.

Dostatok pracovných miest

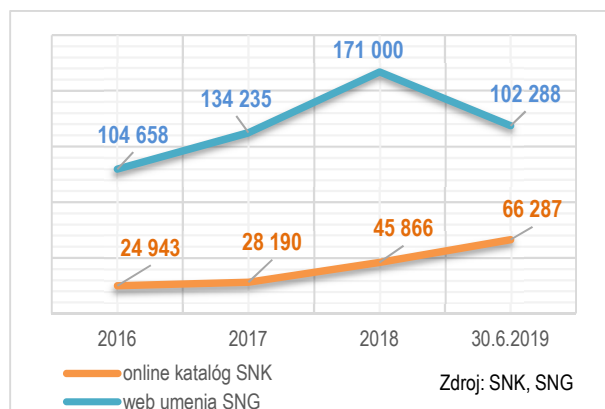
Masová digitalizácia a s ňou súvisiace procesy ovplyvnili aj iné činnosti. Vznikala potreba nových pracovných miest a špecializácií, ktoré predtým neexistovali. Tiež sa rozšírilo poskytovanie služieb verejnosti. **Ku koncu doby udržateľnosti by malo byť vytvorených 144 nových pracovných miest** (k 30. júnu 2019 to bolo 141 pracovných miest). **Nárast súvisí aj s veľkým inovačným potenciálom,** ktorý sa prejavil v efektívnom využívaní výsledkov projektu na ďalšie než pôvodne určené aktivity. S personálnym zabezpečením projektov súviseli tiež odborné školenia špecialistov; technologický pokrok bude vyžadovať ďalšie zvyšovanie ich vzdelanostnej úrovne.

Podľa vyjadrenia PFI by vytvorené pracovné miesta mali postačovať na plnohodnotné zabezpečovanie rutinných činností počas trvania projektov. Len PÚ SR špecifikoval potrebu navýšenia personálu o dvoch odborných pracovníkov, ŠVK o jedného zamestnanca.

⁶ Zdroj: MK SR.

2.2.3 Projekty a verejnosť

Graf č. 5: Počet vstupov/užívateľov v on-line katalógu SNK a na webe umenia v SNG do 30. júna 2019.

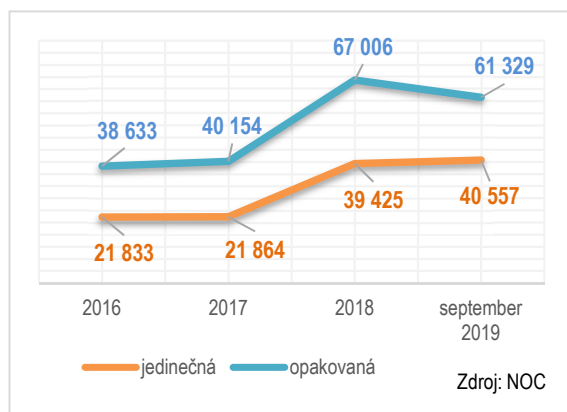
Zdigitalizovaný obsah sa verejnosti sprístupňuje dvoma spôsobmi. Prvým spôsobom sú webové stránky jednotlivých PFI, napr. Digitálna knižnica a On-line katalóg v priestoroch SNK, Web umenia v SNG, stránky PÚ SR www.pamiatky.sk (3D modely sú zároveň zverejňované na špecializovanom webe), či prezentačný portál ŠVK. Rastúca návštevnosť, preukazujúca záujem verejnosti, je evidentná.

Druhý spôsob sprístupnenia zdigitalizovaných objektov je portál Slovakiana, www.slovakiana.sk, špeciálne vyvinutý vďaka projektu CAIR v NOC (export zdigitalizovaných objektov do tohto systému bol zároveň súčasťou kontraktov medzi príslušnou PFI a MK SR).

Digitálne objekty, viditeľné pre verejnosť na portáli Slovakiana, sú výlučne tzv. voľné diela (teda tie, ktorým uplynuli majetkové autorské práva podľa autorského zákona). Diela chránené majetkovým autorským právom, a zároveň spĺňajúce pojmový znak tzv. obchodne nedostupného diela⁷, zatiaľ sprístupňované verejnosti neboli, aj keď boli do systému CAIR naimportované. **Zo zverejnených takmer 1,7 mil. digitálnych objektov⁸ bolo preto vo februári 2020 voľne prístupných vyše 86 tis. objektov⁹**, čo predstavovalo niečo cez 5 %. Podmienkou sprístupnenia verejnosti je vysporiadanie sa s nositeľmi autorských práv.

V decembri 2015 nadobudla medzi LITA, NOC a SNK účinnosť rozšírená hromadná licenčná zmluva. Jej predmetom bolo sprístupňovanie obchodne nedostupných diel verejnosti cez portál Slovakiana prostredníctvom zriadenia tzv. e-shopu, ktorým by sa riešila odplata za šírenie autorských diel (tantiémy za výnosy). **Zmluva sa nerealizovala** a LITA v októbri 2019 na vlastnú žiadosť od zmluvy odstúpila. **Problematika šírenia zdigitalizovaných formátov chránených autorských diel tak zostáva nedoriešená, ale naliehavá.**

Graf č. 6: Návštevnosť portálu Slovakiana.

Aj napriek vyššie uvedenému obmedzeniu sa portál Slovakiana tešil rastúcej návštevnosti. Graf č. 6 zachytáva jedinečnú a opakovanú návštevnosť tohto portálu za jednotlivé roky, až do septembra 2019. V roku 2018 oproti roku 2016 vzrástla jedinečná návštevnosť portálu o takmer 81 % a opakovaná návštevnosť o 73 %.

V septembri 2019 NOC realizovalo prieskum zameraný na zisťovanie spokojnosti respondentov s fungovaním portálu. Aj napriek obmedzenému počtu zverejnených voľných diel, používateľov portálu zaujal rozsah a množstvo ponúkaných informácií. Priaznivo hodnotili aj prehľadnosť, moderný dizajn a dobré spracovanie stránky. Ako negatívum respondenti uvádzali komplikované možnosti kategorizácie obsahu a filtrovania.

O významnosti a úspešnosti projektov digitalizácie svedčí aj to, že projekt Digitálna knižnica a digitálny archív (SNK) bol v roku 2018 ocenený EK ako emblematický projekt zo Slovenska. Projekt SNK bol hodnotený ako výnimočný, lebo naplnil aj ciele a princípy politiky súdržnosti EÚ a mal významný prínos pre spoločnosť.

2.2.4 Nevyhnutnosť stratégie po roku 2021

Stratégia, resp. plán využívania výsledkov digitalizácie po uplynutí fázy udržateľnosti nebol zatiaľ PFI, okrem PÚ SR, oficiálne vypracovaný. Už vypracované dokumenty riešili situáciu najmä do roku 2020, nanajvýš do roku 2021. PFI sa podieľali na pripomienkovaní interného materiálu ministerstva *Digitálna stratégia*, ktorá tvorila súčasť podkladov k

⁷ Definícia obchodne nedostupných diel je v zozname skratiek a skrátených výrazov.

⁸ Zdroj: Následná monitorovacia správa k 31. októbru 2019 – projekt CAIR v NOC, údaj je za všetky národné projekty.

⁹ Zdroj: www.slovakiana.sk, výsledný počet vyhľadávania len voľných objektov, február 2020.

Stratégii rozvoja kultúry Slovenskej republiky, na roky 2014 – 2020. Boli vypracované Zásady pokračovania v procese digitalizácie v období udržateľnosti, tiež do konca roka 2020.

Pokračovanie projektov digitalizácie je nielen predpokladom, ale aj nevyhnutnosťou **Preto je viac než vhodné vypracovať ucelenú stratégiu na obdobie po roku 2021**, ktorá by riešila a plánovala fungovanie projektov z finančného, materiálneho a personálneho hľadiska. Okrem samotnej ochrany kultúrneho dedičstva ako primárneho účelu digitalizácie vystupuje do popredia využitie digitálneho obsahu, napr. pri odborných a prezentačných činnostiach inštitúcií, na propagáciu kultúrneho dedičstva a krajiny v cestovnom ruchu, pre organizácie v rezorte kultúry, vedy a výskumu, či školstva. Najmä v krízových podmienkach (dlhodobá výluka vyučovania) je možnosť on-line vzdelávacieho procesu výhodou, pre pedagógov aj pre študentov.

Po skončení udržateľnosti projektov treba riešiť:

1. obstaranie technických zariadení, vrátane hardvéru a softvéru;
2. úpravu digitalizačných plánov, t. j. aj merateľných ukazovateľov;
3. právny rámec, ktorý by vysporadúval nároky autorov/dedičov za použitie a šírenie ich diel v digitálnom priestore.

ODPORÚČANIA PRE MK SR A PFI

1. V spolupráci s PFI vypracovať ucelenú stratégiu pokračovania národných projektov po ukončení doby udržateľnosti.
2. Vyriešiť zmluvné vzťahy na použitie a šírenie tzv. obchodne nedostupných diel v digitálnom priestore, podľa autorského zákona.
3. Umožniť jednotlivým prijímateľom NFP navrhnuť si aj vlastné merateľné ukazovatele projektu, čím by sa zobraли do úvahy špecifické podmienky, okolnosti a skúsenosti prijímateľa.
4. Pri realizácii projektov aj naďalej využívať nastavený interný kontrolný mechanizmus PFI, poprípade vykonávať jeho testovanie pre ďalšie zlepšenie.

2.3 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU

Jednotlivé PFI počas kontrolnej akcie poskytli kontrolórom NKÚ SR potrebnú súčinnosť, pričom nebolo zaznamenané marenie výkonu kontroly. Zo strany kontrolovaného subjektu neboli vznesené žiadne námietky voči pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti výstupných materiálov.

3 TÍM KONTROLÓROV

Kontrolu *Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry* vykonalo 13 kontrolórov z piatich expozitúr NKÚ SR (v Žiline, Prešove, Banskej Bystrici, Trenčíne a Trnave). Kontrolnú akciu koordinovala vedúca kontrolnej akcie z expozitúry Žilina. Členovia tímu disponovali skúsenosťami v oblasti kontrolnej činnosti, či už to boli znalosti pri uplatňovaní rozpočtových pravidiel, účtovníctva, správy majetku štátu alebo vedomosti z oblasti čerpania a kontroly eurofondov, čím bol zabezpečený profesionálny prístup ku kontrole.

ZÁVER

Jednou z najreprezentatívnejších oblastí spoločnosti je veľmi rozmanité a bohaté kultúrne dedičstvo. Artefakty kultúrneho dedičstva sú sústredené práve v sústave PFI, ktorú tvorí 106 múzeí, 25 galérií, 6 485 knižníc, 72 archívov a 14 577 pamiatkových objektov.

Digitalizácia kultúrneho dedičstva je nevyhnutná a vysokokvalifikovaná oblasť súčasného života. V slovenských reáliách má perspektívu nielen v pokračovaní a udržiavaní režimu, ale ešte stále aj v primárnej digitalizácii. PFI odhadujú digitalizáciu fondov ešte na dlhé roky. Napríklad len zbierky slovenského písomníctva v SNK sú natoľko bohaté, že ich digitalizácia, zahŕňajúca ošetrovanie predmetov, sa odhaduje na 15 rokov. Postupne by sa mohli do digitalizácie zapájať aj ostatné kultúrne inštitúcie, na to však bude potrebné nastaviť nové podmienky.

Projekty ukázali, že aj pri náročnej realizácii je možné dosiahnutie priaznivých výsledkov, napr. v podobe presahovania merateľných ukazovateľov, plnenia cieľov, v podobe rastúcej návštevnosti stránok inštitúcií a pozitívnej reakcie verejnosti.

Je žiaduce, aby sa fungujúce projekty digitalizácie ďalej rozvíjali, aby bol zdigitalizovaný celý fond kultúrneho dedičstva. Bez finančnej podpory štátu to však nebude možné. Aj EK v hodnotiacej správe v roku 2016¹⁰ konštatovala, že digitalizácia kultúrneho dedičstva je do veľkej miery závislá od iniciatív a financovania kultúrnych inštitúcií.

Digitalizácia kultúrneho dedičstva a budovanie otvoreného národného portálu Slovakia má aj široké medzinárodné súvislosti. Preto je **potrebné doriešiť problematiku šírenia zdigitalizovaných objektov vrátane ich on-line prístupnosti verejnosti**. Len tak bude mať digitálne prepojenie slovenského kultúrneho dedičstva s európskym kultúrnym dedičstvom význam (projekt Europeana collections – európska digitálna knižnica, archív a múzeum). Ak má digitálne dokumentovanie a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva poskytnúť komplexný odraz kultúry a poznania starého kontinentu, musia byť zdigitalizované formáty kultúrneho dedičstva kompletné a on-line prístupné v každom štáte Európy, Slovensko nevynechávajú.

Digitalizácia kultúrneho dedičstva spoluvytvára nielen oblasť kultúrneho a kreatívneho priemyslu, je zároveň súčasťou budovania otvorených zdrojov pre rozvoj poznania, vedy, výskumu a inovácií svetovej úrovne. **Musí byť preto aj naďalej súčasťou digitálnej transformácie Slovenska**, ktorej vízia je načrtnutá do roka 2030¹¹.

KONTAKTY

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
Priemyselná 2
824 73 Bratislava

email: info@nku.gov.sk
web: www.nku.gov.sk
Tel.: +421 2 501 14 911

Múzeum slovenského národného povstania
Kapitulská 282/23
975 59 Banská Bystrica

Národné osvetové centrum
Námestie NSP 12
812 34 Bratislava 1

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
Cesta na Červený most 3946/6
814 06 Bratislava 1

Slovenská národná galéria
Riečna 199/1
815 13 Bratislava 1

Slovenská národná knižnica
nám. J. C. Hronského 1
036 01 Martin

Štátna vedecká knižnica v Prešove
Hlavná 2920/99
081 89 Prešov

¹⁰ Mapping of Cultural Heritage actions in European Union policies, programmes and activities. European Parliament 2017/864.

¹¹ Vláda Slovenskej republiky ju schválila v júli 2019.

PRÍLOHY

Príloha č. 1: Informácia o kontrolovaných projektoch digitalizácie.

finančné údaje sú v eurách

PFI	Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici	Národné osvetové centrum v Bratislave	Pamiatkový úrad SR v Bratislave	Slovenská národná galéria v Bratislave	Slovenská národná knižnica v Martine	Štátna vedecká knižnica v Prešove
Výzva na predkladanie žiadostí o NFP	OPIS**-2011/2.1/03-NP 9.6.2011	OPIS-2011/2.1/07-NP 20.2.2012	OPIS-2011/2.1/04-NP 9.6.2011	OPIS-2011/2./02-NP 2.6.2011	2011/2.1/01-NP 15.11.2011	OPIS-2011/2.1/10-NP 8.7.2011
Názov projektu	Digitálne múzeum	Centrálne aplikačná infraštruktúra a registratúra	Digitálny pamiatkový fond	Digitálna galéria	Digitálna knižnica a digitálny archív	Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry
Kód projektu	21120120003	21120120005	21120120001	21120120001	21120120007	21120120004
Operačný program	Informatizácia spoločnosti					
Prioritná os č.	Prioritná os 2: Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry					
Názov opatrenia	Opatrenie 2.1: Digitalizácia obsahu pamäťových a fondových inštitúcií, jeho archivovanie, sprístupňovanie a zlepšenie systémov jeho získavania, spracovania a ochrany					
Prioritná téma projektu	11 - Informačné a komunikačné technológie (prístup, bezpečnosť, interoperabilita, predchádzanie rizikám, výskum, inovácia, e-obsah atď.)					
Celkové oprávnené výdavky na projekt (Zmluva o NFP)	26 287 339,11	23 072 112,16	9 333 051,18	13 976 008,00	39 695 796,98	1 888 689,97
Výška NFP	26 287 339,11	23 072 112,16	9 333 051,18	13 976 008,00	39 695 796,98	1 888 689,97
z toho EÚ zdroj	19 796 995,08	17 375 607,67	7 028 720,84	10 525 331,62	29 894 904,70	1 422 372,42
z toho štátny rozpočet	3 493 587,37	3 066 283,71	1 240 362,50	1 857 411,46	5 275 820,31	251 006,90
z toho štátny rozpočet pre financovanie princípu pro rata	2 996 756,66	2 630 220,78	1 063 967,84	1 593 264,91	4 525 071,97	215 310,66
Vlastné zdroje	0	0	0	0	0	0
Vyčerpané finančné prostriedky	25 747 299,88	21 882 974,41	8 772 112,33	13 369 782,90	36 826 178,51	1 720 348,03
Počet ŽOP	307	100	102	321	122	37
Zmluva o NFP / číslo	MK-20/2012/M 10 dodatkov	MK-34/2012-M 6 dodatkov	MK-12/2012-M 5 dodatkov	MK-13/2012-M 5 dodatkov	MK-37/2012-M 5 dodatkov	MK-31/2012-M 7 dodatkov
Podpísaná dňa	9.2.2012	5.3.2012	24.1.2012	24.1.2012	5.3.2012	23.2.2012
Fyzické ukončenie projektu	30.11.2015	30.11.2015	30.11.2015	30.11.2015	30.9.2015	30.10.2014
Finančné ukončenie projektu	15.11.2016	21.11.2016	27.4.2016	21.11.2016	9.11.2016	18.5.2015
Ukončenie udržateľnosti projektu*	14.11.2021	20.11.2021	31.3.2021	20.11.2021	9.11.2021	18.5.2020

Zdroj: Dokumentácia k príslušným projektom od PFI.

*Podľa termínu schválenia poslednej následnej monitorovacej správy.

** OPIS – Operačný program Informatizácia spoločnosti

Slovenská národná knižnica, Martin

Hlavným cieľom projektu **Digitálna knižnica a digitálny archív** bola masová digitalizácia obsahu knižničných fondov a archívnych fondov a ochrana nosičov informácií (papiera) pred nevyhnutnou degradáciou. Cieľom projektu bolo tiež vybudovanie funkčnej infraštruktúry pre Konzervačné a digitalizačné centrum s technológiami a pracoviskami na digitalizáciu, spracovanie digitálneho obsahu a jeho uchovávanie, sterilizáciu, deacidifikáciu, vstupno-výstupnú kontrolu kvality, reštaurovanie a reparácie. Dlhodobým cieľom projektu je vytvoriť maximálne kvalitné digitálne kópie významnej časti písomného kultúrneho dedičstva Slovenska, zabezpečiť ich **on-line sprístupnenie** a integrovať takto vytvorený digitálny obsah do formujúceho sa virtuálneho priestoru európskeho kultúrneho dedičstva.

Slovenská národná galéria, Bratislava

Strategickým cieľom projektu **Digitálna galéria** bolo skvalitnenie systémov získavania, spracovania, ochrany a **využitia poznatkov a digitálneho obsahu** národnej galérie a spolupracujúcich galérií v SR. V projekte sa riešili štyri hlavné aktivity: stavebné úpravy digitalizačného pracoviska, vybavenie a nasadenie infraštruktúry na digitalizáciu, logistika a preprava zbierkových predmetov a príprava, konverzia a postprocessing.

Múzeum SNP, Banská Bystrica

Hlavným cieľom projektu **Digitálne múzeum** bola **vysokokvalitná digitalizácia najvýznamnejších múzejných zbierok**, vrátane dobudovania infraštruktúry pre digitalizáciu na národnej úrovni. Projekt obsahoval päť hlavných aktivít: zriadenie a prevádzka digitálneho centra; ošetrovanie a konzervovanie predmetov; príprava predmetov na digitalizáciu; digitalizácia múzejných zbierok; digitalizácia ľudových tancov a znalostí ľudovej umeleckej výroby.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, Bratislava

Hlavným cieľom projektu **Digitálny pamiatkový fond** bolo vytvorenie podmienok pre umožnenie komplexnej digitalizácie pamiatkového fondu a digitalizácia vybraných pamiatkových objektov. Kultúrne objekty, digitalizované v období projektu a aj v období udržateľnosti sú nehnuteľné a hnutelné národné kultúrne pamiatky, prevažne vo vlastníctve štátu, samosprávy, cirkví, fyzických a právnických osôb. Pamiatky sa nachádzajú in situ (na mieste), mnohé sú veľmi rozsiahle a vyžiadali si vysoko špecializované digitalizačné metódy, napríklad elevačné snímkovanie.

Štátna vedecká knižnica, Prešov

Hlavným cieľom projektu **Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry** bolo vybudovanie odborného pracoviska a depozitu na zhromažďovanie prejavov hmotnej a nehmotnej rómskej kultúry a prezentácie živej rómskej kultúry; **v digitalizovanej forme ich sprístupniť verejnosti**. Centrum je špecifické pracovisko, ktoré spája tradičnú dokumentačnú a informačnú prácu PFI s digitálnymi technológiami.

Tento národný projekt nebol zaradený medzi digitalizačné projekty, preto nemal stanovený výsledkový indikátor v počte zdigitalizovaných objektov. Avšak knižnica vytvárala digitálny e-born obsah, pretože hlavnou činnosťou vybudovaného odborného pracoviska bolo a je dokumentovanie živých prejavov rómskej kultúry do digitálnej podoby. Aj z toho dôvodu bolo súčasťou projektu počas jeho realizácie vytvorenie prezentačného portálu na sprístupňovanie digitálneho obsahu.

Národné osvetové centrum, Bratislava

Zámerom projektu **Centrálna aplikačná infraštruktúra a registratúra** bolo vytvorenie centrálného informačného systému pre dlhodobú archiváciu a **sprístupnenie digitálneho kultúrneho obsahu centrálnej aplikačnej infraštruktúry** a registratúry vrátane vybudovania technickej infraštruktúry a integrácie projektu. Projekt bol navrhnutý ako hierarchicky najvyššia úroveň zoskupovania popisných údajov o kultúrnych objektoch v prostredí SR. Na informačný systém sú pripojené a s ním integrované informačné systémy vybraných kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR.

Príloha č. 2: Merateľné ukazovatele výsledku kontrolovaných projektov – fáza realizácie projektov.

Názov MU	PFI	Počet jednotiek		Stav realizácie projektu v %
		Plánovaný stav pri začatí projektu	Skutočný stav pri ukončení projektu	
Počet vytvorených špecializovaných digitalizačných pracovísk	M SNP, PÚ SR, SNG, SNK	1	1	100,00
Počet vytvorených centier zabezpečujúcich. komplexnú podporu riadenia práv duševného vlastníctva	NOC			
Počet zdigitalizovaných objektov	M SNP	174 582	174 582	100,00
	PÚ SR	1 855	1 855	100,00
	SNG	100 100	101 394	101,29
	SNK	2 527 400	2 649 338	104,82
Počet zverejnených digitálnych objektov	NOC	1 030 050	1 089 997	105,82
Počet nových a/alebo technicky zhodnotených objektov	SNG, SNK, ŠVK	1	1	100,00
Počet nových a/alebo technicky zhodnotených zariadení	SNG	4	4	100,00
	ŠVK	106	111	104,72
Počet objektov, v ktorých je prostredníctvom realizácie projektu podporený rozvoj informačnej spoločnosti	SNG	18	18	100,00
Počet zavedených elektronických služieb dostupných on-line	ŠVK / NOC	1 / 5	1 / 5	100,00
Počet vytvorených čiastkových databáz informačného systému	NOC	1	1	100,00
MU výsledku vo vzťahu k horizontálnej priorite rovnosť príležitostí: Počet zavedených elektronických služieb pre zdravotne postihnuté osoby a ďalšie znevýhodnené skupiny	NOC	1	1	100,00

Zdroj: Dokumentácia k príslušným projektom od PFI.

Komentár: Vzhľadom na charakter projektov bolo znenie niektorých merateľných ukazovateľov rovnaké, narátaním po konkrétnych projektoch ich bolo spolu 20.

Príloha č. 3: Merateľné ukazovatele dopadu kontrolovaných projektov – fáza udržateľnosti projektov

Názov MU	PFI	Počet jednotiek				Stav realizácie projektu v %
		Východiskový stav pri začatí projektu	Plánovaný stav pri ukončení projektu	Plánovaný stav k ukončeniu udržateľnosti projektu	Stav k 30.6.2019	
Počet novovytvorených pracovných miest	Múzeum SNP	0	36	36	38	105,56
	PÚ SR	0	6	6	6	100,00
	SNG BA	0	12	12	12	100,00
	SNK Martin	0	73	73	68	93,15
	ŠVK Prešov	0	8	8	8	100,00
	NOC BA	0	9	9	9	100,00
Počet novovytvorených pracovných miest obsadených mužmi	Múzeum SNP	0	19	19	22	115,79
	PÚ SR	0	6	6	1	16,67
	SNG BA	0	6	6	8	133,33
	SNK Martin	0	36	36	30	83,33
	ŠVK Prešov	0	4	4	4	100,00
	NOC BA	0	5	5	5	100,00
Počet novovytvorených pracovných miest obsadených ženami	Múzeum SNP	0	17	17	16	94,12
	PÚ SR	0	0	0	5	x
	SNG BA	0	6	6	4	66,67
	SNK Martin	0	37	37	38	102,70
	ŠVK Prešov	0	4	4	4	100,00
	NOC BA	0	4	4	4	100,00
Počet obcí s osídlením MRK*, ktoré využívajú výsledky projektu	ŠVK Prešov	0	20	20	20	100,00
Počet používateľov nových, alebo inovovaných služieb (noví používatelia na portáli)	NOC BA	0	x	500	112 770	226,00
Počet prístupov na oficiálnu webovú stránku (opakované návštevy portálu)	NOC BA	0	x	100 000	1 236 417	1 236,42

Zdroj: Dokumentácia k príslušným projektom od PFI.

*Marginalizovaná rómska komunita.